

Diskusjonsnotat om profesjonsetikk

Fra yrkesetiske retningslinjer til profesjonsetikk for prester

PF har hatt yrkesetiske retningslinjer siden 2001. I 2013 tok sentralstyret initiativ til en gjennomgang av disse, med sikte på revisjoner og tillegg. Prosjektgruppen for etikk og samfunn (PRES) fikk ansvaret for å se på dette. Gruppen legger nå fram et forslag til profesjonsetikk for prester til samtale i organisasjonen.

Invitasjon til drøfting og tilbakemelding.

Dokumentet er behandlet i sentralstyret, men ikke endelig vedtatt. Det inviteres nå til en bred drøfting, og mulighet til å gi tilbakemeldinger til videreutvikling av dokumentet. Det er planlagt vedtak i representantskapet til høsten. ***Frist for tilbakemelding: 1.juni.***

Vi anbefaler at alle leser bakgrunnen (s.2-4 under) før drøftingen.

Sentralstyret ønsker en samtale om dokumentet i organisasjonen med mål om:

- Å bli kjent med dokumentet
- Å diskutere dokumentet og mene noe om det
- Å øke bevisstheten om profesjonsetikk
- Å vurdere hvorvidt dokumentet kan være til hjelp i møte med krevende spørsmål og utfordringer

Prostilag og andre grupper og faglag bes om å drøfte dokumentet med bakgrunn i de vurderingene som ligger til grunn for utformingen av det:

- Hovedfokus på møtet med den andre
- Utvalget av to kjerneverdier
- Ønsket om å formulere positivt hva en prest er og skal
- Ikke konkrete henvisninger til rette handlinger i enkeltsituasjoner
- Kravet til brukbarhet og tilgjengelighet

Vi gjerne ha svar på:

Hva fant dere som var anvendelig i dokumentet?

Hva savner dere i dokumentet?

Case til drøfting

Det ville være nyttig dersom noen testet dokumentets brukbarhet opp mot case fra egen tjeneste og meldte tilbake på dette.

Eksempler på områder vi antar det vil være relevant å hente case fra:

- Forvaltning av taushetsplikt og avvergeplikt
- Pårørendes ønsker i møte med presters forpliktelse på liturgi
- Kirkelige handlinger i et livssynsåpent samfunn
- Presters bruk av sosiale medier profesjonelt og privat
- Kollegialitet og faglig/menneskelig forskjellighet
- Presterollens krav og behovet for et alminnelig hverdagsliv

Bakgrunn:

Sentralstyrets vedtak Arbeidet i PRES

Sentralstyrets vedtak om yrkesetiske retningslinjer

Sentralstyret i PF vedtok i september 2013 dette om yrkesetiske retningslinjer:

Sentralstyret drøftet saken og foreslo opprettelsen av en arbeidsgruppe som kunne legge fram et forslag til nye yrkesetiske retningslinjer for Representantskapet. Sentralstyret ber arbeidsgruppen vurdere om retningslinjene kan bli færre og få en mer overordnet form, og hvordan en kan forankre retningslinjene i PFs organisasjon. Sekretariatet bes om å legge til rette for en slik arbeidsgruppe, og være sekretariat for den.

Saksframstillingen til sentralstyret viste til at Presteforeningens hovedstyre 30. mai 2001 vedtok yrkesetiske retningslinjer for prester, med bakgrunn i at ”en rekke fagforbund og profesjonsgrupper” har utarbeidet slike. Videre kunne man der lese:

Selv om ordinasjonsforpliktelsen og norsk lov forplikter presten, mente Hovedstyret at det var ”behov for mer spesifikke yrkesetiske retningslinjer som går inn på prestens atferd og holdninger i situasjoner der prester kan bli stilt overfor spesielle etiske utfordringer”. Hovedstyret uttaler:

Hensikten med yrkesetiske retningslinjer for prester er:

- å gi veiledning i de ulike roller presten har
- å beskytte profesjonen gjennom å disiplinere og opprettholde grunnleggende standarder
- å gi støtte til den enkelte prest som et vern mot press utenfra

Presteforeningen er i noen tilfeller blitt utfordret på disse retningslinjene, og særlig om ting som ikke står der fordi retningslinjene ikke er blitt fornyet eller oppdatert i forhold til f. eks sosiale medier.

Sekretariatet ber Sentralstyret vurdere om en skal sette i gang et arbeid for å oppdatere eller fornye de yrkesetiske retningslinjene. En bør også vurdere om en skal beholde den i sin nåværende form, eller om en skal foreta en endring mot noen få, men overordnede retningslinjer.

I forbindelse med opprettelsen av Prosjektgruppen for etikk og samfunn i 2013 ba sentralstyret denne gruppen (PRES) om å se nærmere på retningslinjene og vurdere behovet for endring. PRES hadde sitt første møte i mai 2014, og startet arbeidet med nye retningslinjer i september samme år.

Arbeidet i PRES

PRES gikk inn i arbeidet med følgende spørsmål som utgangspunkt:

Hvilke tanker gjør vi oss om behovet for yrkesetiske regler?

Ha gjør vi med de gamle reglene?

- Kutte ut yrkesetiske retningslinjer
- Forkorte og forenkle de vi har
- Lage tillegg om sosiale medier og slikt til de vi har eller noen forkortede
- Skrive helt nye i annen stil

I sitt møte i september 2014 vedtok PRES en anbefaling om å beholde yrkesetiske retningslinjer. Videre valgte gruppen å arbeide videre med disse ut fra siste kulepunkt over ("Skrive helt nye i annen stil"), og ut fra følgende "grunnsyn":

- Vi vil arbeide fram retningslinjer som er en positiv beskrivelse av hva en prest er og skal, heller enn negativt hva vi ikke skal eller må.
- Retningslinjene skal beskrive forventningene til en prest – eller sagt på en annen måte: Retningslinjene skal være profesjonens kall til seg selv. De skal gi et bilde av prestens rolle og identitet – muligheter og frihet, rammer og ordninger.
- PRES ser på retningslinjene også som en form for utadretta virksomhet – de skal gi de andre noe å måle oss på.

Formmessig har PRES ønsket å utvikle noe som lett kan komme til nytte, for prester og andre. Det har vært et ønske om en tekst som både er "kort nok" (til at prester og andre er motiverte for å lese den), og "tydelig nok" (til at prester og andre lett kan forstå den og bruke den). Et nyttig forbilde har vært "Lærerprofesjonenes etiske plattform" (Utdanningsforbundet – se: <https://www.utdanningsforbundet.no/Hovedmeny/Profesjonsetikk/>).

Tidlig i arbeidet kom gruppen fram til at vi ønsket å foreslår retningslinjer i form av henvisning til en liste over de åpenbare forpliktelsene, og så en kortfattet omtale av et minst mulig utvalg av særskilte tema. Videre i prosessen og i dialog med lærernes profesjonsetiske plattform (men også med et sideblikk til diakonenes nyreviderte yrkesetiske retningslinjer), fant gruppen fram til formen slik den nå er.

Diskusjoner og konklusjoner

En viktig diskusjon i gruppens arbeid har vært hvor langt og til hvilke områder presters profesjonsetikk strekker seg. Skal de fokusere på forholdet til andre mennesker, eller skal vi utvide perspektivet til forholdet til verden og skaperverket som helhet? Slik utkastet framstår i

dag, kombinerer det disse to synspunktene. Møtet med det andre mennesket framheves og gis spesiell oppmerksomhet, samtidig som menneskenes og dermed også prestens samhörighet med og ansvar for verden forøvrig integreres som selvsagt i teksten.

Retningslinjene er skrevet med tanke på prester i all slags tjeneste.

De to utvalgte verdiene kan selvsagt diskuteres. PRES vil argumentere for utvalget med en henvisning til den samfunnsmessige og kirkelige situasjon prester i dag arbeider i. Kort sagt: Det åpenbare religiøse og menneskelige mangfoldet vi lever innenfor i samfunn og kirke krever en kombinasjon av åpenhet og integritet av den enkelte i møte med den andre i en profesjonell rolle.

Oppsummering

Dokumentet «Profesjonsetikk for prester» søker å utdype og tydeliggjøre hvem og hva en prest er, og presentere dette for kirke og allmennhet. Dokumentet uttrykker en selvforståelse og er en selvpresentasjon, og handler om forholdet til den andre og om presten selv. Det beskriver forventningene til en prest, og er profesjonens kall til seg selv. Det gir samtidig andre noe å måle profesjonen på. Dokumentet pretenderer å gi et bilde av prestens rolle og identitet – muligheter og frihet, rammer og ordninger.